

ØRLAND KOMMUNE
Alf Nebbs gate 1
7160 BJUGN

Vår dato:	24.08.2020	Vår referanse:	201957869-9	Vår saksbehandler:
Deres dato:		Deres referanse:	15294/2020	Heidi Beate Flatås

Fylkeskommunens uttalelse til høring og offentlig ettersyn - Detaljreguleringsplan for Meldalsveien, Hårberg - PlanID 5015201904. Ørland kommune

Vi viser til deres oversendelse datert 26.juni 2020, samt til vår uttalelse til oppstartvarselet datert 18.desember 2019.

Hensikt med planarbeidet er å tilrettelegge for en mindre utvidelse av Ørlandet flystasjon, i området Meldalsveien-Hårberg.
I årene etter at reguleringsplanen ble vedtatt i 2015, har blant annet endringer i de nasjonale trusselvurderingene medført endrede behov knyttet til beskyttelse og sikring av flystasjonen.

Nyere tids kulturminner

Som det i planbeskrivelse opplyses har Hårberg-Viklem- området en stor historisk betydning med lang tidsdybde for bosetting og menneskelig aktivitet. Matrikelgården Hårberg er siden planoppstart vurdert tatt ut fra planområdet og kommenteres derfor ikke videre ved høringen.

Tingstua samt tilhørende bebyggelse ved gården bærer sin betydning ved starten av den lokale demokratiutøvelse ved Ørlandet, som stedets første rådhus, datert tilbake til 1700-tallet. Bygningskroppen til tingstua er i mangelfull forfatning og behøver omfattende og kyndig reparasjon og restaurering. Bygget har dog en stor betydning og bærer tydelige aldersverdier som ønskes ivaretatt. Ørlandet kommune, Forsvarsbygg og Fylkeskommunene vurderer mulig flytting av gårdens bygninger for vern og videre bruk. Dertil bør bestemmelsene vedrørende bevaring av Kulturmiljø justeres med følgende punkt:

- Vedrørende flytting/ riving av bebyggelse omfattet av vern ber vi KPA`s retningslinjer til å være gjeldende, dvs.
Bygninger som har lokal verneverdi skal ikke rives, men kan flyttes til områder utenfor rød støysone. Dersom husene ikke kan flyttes av bygningsteknisk årsaker eller innenfor et forsvarlig kost/nytte forhold, kan de omsøkes revet.
- Tilstandsanalyse for vernede bygg bør utarbeides etter NS-EN 16096 for hele bygget, ikke kun for skader og momenter preget av forfall. Dette for å få dannet seg et helhetlig bilde av bygningskropp og bygningsdeler.
- Tiltak ved verneverdig bebyggelse avklares med ansvarlig kulturminnefaglig myndighet.

Generelle kommentarer til bestemmelsene

Under fellesbestemmelser (§4) – 4.2 er det krav om Illustrasjonsplan. Her kreves det kun å vise helhetlig sammenhenger innenfor forsvarrets område.

Som et faglig råd vil fylkeskommunen foreslå at illustrasjonsplanen også viser tilgrensende naboeiendommer, og vises fra tydelige og markante steder fra Ørlandet for å vurdere visuell sjanse og påvirkningen av tiltaket for allmennheten ved Ørlandet.

Landskapsvirkningen av dette bør vurderes nøye og det bør ses på om det er grunn til å justere planen for å unngå uheldig fjernvirkning.

Ved §5- bestemmelser til arealformål – 5.3

Som faglig råd foreslår vi at det settes inn maks byggehøyde i bestemmelsene.

Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner

Konflikt med kulturminne-ID 130798, 130799, 269963, 115565, 269957 og 270005.

Innenfor planområdet er det registrert kulturminner som er automatisk fredet i medhold av lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 4 første ledd.

Lovhjemmel og myndighet

I henhold til kulturminneloven § 8 fjerde ledd skal det, i forbindelse med behandlingen av reguleringsplanen, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 andre ledd.

De påviste kulturminnene

Trøndelag fylkeskommune foretok arkeologiske registreringer av planområdet våren 2020. Totalt ble det registrert tre tidligere ukjente boplasslokaliteter. Kulturminnene som ble registrert er bosetningsspor fra eldre og yngre jernalder og/eller middelalder som er påvist gjennom maskinell søkesjaking. Planforslaget omfatter også tre lokaliteter som tidligere har blitt påvist i forbindelse med planprosesser i 2002 og 2009.

Planens arealbruk og konflikt med kulturminner

Planområdet foreslås avsatt til *område for forsvaret* samt *gang- og sykkelveg* og *annen veggrunn – teknisk anlegg*. Planformålene åpner for omfattende inngrep under dagens markoverflate, eksempelvis etablering av sikkerhetsgjerde med inspeksjonsvei.

NTNU Vitenskapsmuseets merknader

Vi viser til brev datert 14.08.2020 fra NTNU Vitenskapsmuseet.

Innen planområdet er det påvist automatisk fredete kulturminner i form av stolpehull, kokegroper, dyrkingslag og kulturlag. Vitenskapsmuseet vurderer kunnskapspotensialet i alle disse typene kulturminner som stort. Tidligere arkeologiske utgravinger i forbindelse med kampflybasen og andre steder i kommunen har gitt et betydelig datamateriale fra eldre jernalder, men museet peker på at det fortsatt mangler undersøkelser og data fra yngre jernalder og spesielt fra den historiske gården. Museet skriver at «Arkeologiske undersøkelser i forbindelse med denne planen har dermed et stort potensial til å belyse sammenhengen mellom bosetningen på Ørland i eldre og yngre jernalder og å undersøke utviklingen av gården i yngre jernalder/middelalder. Det er sjeldent at vi har mulighet til å undersøke både bosetningsspor/«dyrkingslag» fra eldre jernalder og kulturlag på gårdstun i samme prosjekt. Den store datamengden som ble innsamlet i 2015–2016 gjør at dette prosjektet ytterligere har et stort potensial ut fra et kunnskapsperspektiv». Museet skriver videre at «Formidlingspotensialet i de påviste kulturminnene er relativt lite tatt i betraktning av at de er «skjulte» kulturminner som ikke er synlige på

markoverflaten. Sett opp mot den samfunnsmessige betydningen av kampflybasen blir betydningen av å bevare kulturminnene in situ ytterligere redusert».

NTNU Vitenskapsmuseet anbefaler at det gjennom Lov om kulturminner § 8.4 gis dispensasjon fra fredningsbestemmelsene i lovens § 3 og 4 mot at det stilles vilkår om en arkeologisk undersøkelse av kulturminnene som blir berørt av tiltaket.

Trøndelag fylkeskommunes merknader og vurdering av saken

Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som ikke-fornybare ressurser, og arbeide for at kulturminneverdiene blir tatt hånd om på best mulig måte og nyttiggjort i et samfunn i endring. Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner kan bli gitt etter en vurdering av de kulturminnefaglige verdiene veid opp mot private hensyn, og hensyn til samfunnet.

Fylkeskommunen slutter seg til NTNU Vitenskapsmuseets vurdering av planens store samfunnsmessige betydning og at formidlingspotensialet i de påviste kulturminnene er lite ved en eventuell bevaring. Kunnskaps- og formidlingspotensialet ved en nærmere undersøkelse av kulturminnene vil imidlertid være stort. Utgraving av delområder og bevaring av andre delområder vil i praksis være vanskelig å få til på en god måte da tiltak innenfor planområdet ikke er detaljprosjektert, samt at planformålene gir vide rammer for inngrep i grunnen. Formålene vurderes å ikke være forenlige med bevaring av kulturminner.

Fylkeskommunen vurderer at reguleringsplan for Meldalsveien - Hårberg kan godkjennes under forutsetning av at det først foretas en arkeologisk utgravning av de berørte kulturminnene før tiltak etter planen realiseres, se kartutsnitt under.

Følgende tekst skal tas inn i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

- *Før iverksettingen av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner id 130798 (de deler som ligger innenfor planavgrensingen), 130799, 269963, 115565, 269957 og 270005. Kulturminnene skal markeres som bestemmelsesområde #1-6. i plankartet. Det skal tas kontakt med Trøndelag fylkeskommune i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskningen kan fastsettes.*
- *Utgravningen kan utføres i etapper. Framdrift skal avtales nærmere mellom tiltakshaver og NTNU Vitenskapsmuseet.*

Utgifter til arkeologisk granskning

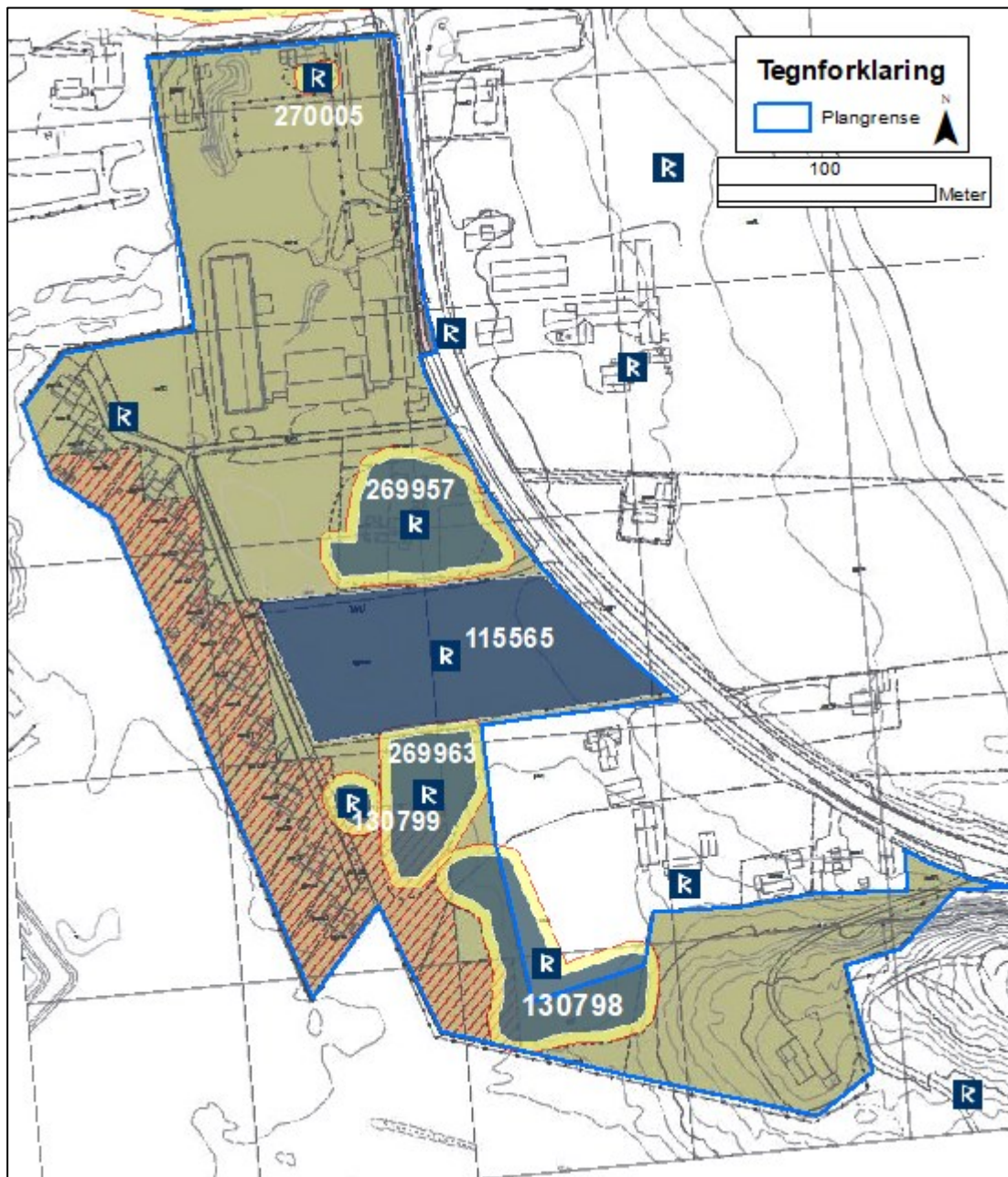
I henhold til kulturminneloven § 10 skal arkeologiske granskninger bekostes av tiltakshaver. Vedtak om omfang av arkeologisk granskning, herunder endelige kostnader og avgrensning av undersøkelsesområde, kan først skje etter at reguleringsplanen er endelig vedtatt. Vi gjør oppmerksom på at en arkeologisk granskning normalt bare lar seg gjennomføre i sommerhalvåret, og at tiltakshaver må ta hensyn til dette i planleggingen.

Tiltakshaver Forsvarsbygg og NTNU Vitenskapsmuseet har avtalt at utarbeidelse av prosjektplan og budsjett for ovennevnte arbeider kan utsettes til etter planvedtak. Tiltakshaver må varsle Trøndelag fylkeskommune i god tid før tiltak etter reguleringsplanen ønskes realisert. Riksantikvaren vil deretter fatte vedtak om omfanget av den arkeologiske granskningen. Dette vedtaket vil kunne påklages i medhold av forvaltningsloven §§ 28 og 29.

Vilkår for dispensasjon

Dispensasjon fra den automatiske fredningen gjennom planvedtaket forutsetter at ovennevnte tekst innarbeides i reguleringsbestemmelsene.

Dersom kommunen gir melding om at ovennevnte tekst ikke vil bli innarbeidet i reguleringsbestemmelsene, og fylkeskommunen ikke reiser innsigelse mot planen, må fylkeskommunen umiddelbart varsle Riksantikvaren om dette. Riksantikvaren vil i så fall normalt reise innsigelse mot planen.

Utsnitt av reguleringsplanen med registrerte kulturminner inntegnet

Trøndelag fylkeskommune
Seksjon Kommunal

Med vennlig hilsen

Anne Caroline Haugan
Seksjonsleder

Heidi Beate Flatås
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Kontaktpersoner

Nyere tids kulturminner: Heike Schmidt e-post: heisc@trondelagfylke.no

Eldre tids kulturminner: Knut Harald Stomsvik e-post: knust@trondelagfylke.no

Kopimottakere:

FYLKESMANNEN I TRØNDELAG